

והיא תפלת משה רבינו "זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וגו'", פי' לחלק בין הערב רב וזרע הקודש. ובתפלה זו תיקן משה רבינו קצת.

'כסא של שלש רגלים' פי' עם המעלות של יחוד המדות שירשו מהאבות. ואם יש תביעה מצד התערובות של הערב רב שאין להם אותן המדות ומעלות האבות, ק"ו לכסא של רגל א'. דכסא של רגל א' פי' 'ערומים בדעת', שהאדם בדעתו כולל כל המדות והיפוכן. אבל מעלת האבות היא של ג' רגלים, במדות הפרטיות, להיות משימין עצמן כבהמה.

ובכסא של רגל א', תהיה התביעה מצד התערובות אפי' יותר גדולה. ואם כסא של ג' רגלים אינו עומד לפניך בשעת כעסך, ק"ו לכסא של רגל אחד.

¹²³⁴⁵⁶⁷ת"ח

ואמר מרן זצוק"ל, שמעתי מגדולים, שהרבה יותר יש להקפיד בשידוכים על מדות המשפחה, ממה שיש להקפיד בדעות. והם הדברים.

ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו. 'עבד נאמן' פי' מה שקנה עבד קנה רבו ¹²³⁴⁵⁶⁷ת"ח [פסחים פח:]. ולעתיד לבא ישמח משה, כי עבד נאמן קראת לו. תיקון של "עמך" ולא עמי!

אור ליום ג' חוה"מ

(מב) בענין ברית אמהות, בני קטורה

"קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות", מדלג על ההרים בזכות אבות, מקפץ על הגבעות בזכות אמהות [ר"ה י"א]. ולבאר ענין הסתום של בני קטורה. ואף שדרך כלל לא מדברים ממנו, מתוך חביבות הדיבורים של זה המועד. הרי האהבה מקלקלת את השורה.

”ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה וגו’ ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם” [חיי שרה כ”ה], ¹²³⁴⁵⁶⁷ופירש”י שם טומאה מסר להם [סנהדרין צא.] ע”כ. ולבאר.

”וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם וגו’” [בחקתי כ”ו מ”ב], ובספרא [פ”ח ט’] אין לי אלא אבות, אמהות מנין ת”ל את את, אתים אלו אמהות ע”כ. ובגר”א [הגה’ שם] מבואר דרחל ולאה בבריתן, כאחת. וכבר ביארנו [שנת תשכ”ח בא”י, ואז הקדים וכדאיתא ספר הזכרון ‘זכרונות’ עמ’ ג’], ‘שזכה לפירוש זה בשעת היותו בבית לחם על יד קבר רחל לפני החג’, ^{אוצר החכמה} שהענין ע”פ מה שהאבות מנחילין הם במדות הנפש ובמעלותיהן [וכמו שנתבאר בטוב במאמרי זה החוה”מ], נכלל נמי בברית אבות.

אבל האמהות, ענינן אחרת, ולא של הנחלה. וענינן היא ההגנה על הברית אבות להפקיע ולהבדיל מהברית האבות האינן ראוי להיות בתוכה. אצל שרה אמנו מצינו ”ותאמר לאברהם גרש את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק” [וירא כ”א י’]. וכל הפקעת עשו מברכות יצחק אבינו, היתה ע”פ רבקה אמנו. ”ורבקה אהבת את יעקב” [תולדות כ”ה כ”ח].

ו”בריתי יעקוב”, הגם שזרע יעקב כולו זרע אמת, מ”מ הוצרכו רחל ולאה, מההתחלה, להוציא מתוכה את השייכות שלהן עם בית לבן. ”ותען רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו וגו’” [ויצא ל”א י”ד]. והלא הלכה רווחת היא [חו”מ סי’ כ”ח סעיף ט’] אם העדים אומרים עדותן מכוונת בלשון אחד ממש יש לחוש שמשקרים וכו’ ע”כ, וא”כ איך כיוונו דבריהן? אלא דכאן נעוץ היסוד של דברי הגר”א דרחל ולאה בברית אמהות של ”ואת בריתי יעקוב” חשיבות כאחת, דענינן בברית היא ההבדלה של בית לבן מבית יעקב. ואמר מרן זצוק”ל, ואין זה סתם מעשה שהיה, אלא דברי תורה הם! ונוגעים לכל א’ וא’ בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

ולהקדים דברינו לסוכות [ע’ קר”ל סוכות אושפיזא דמשה תשל”ד]. ע’ רמב”ם סוף פי”א מהל’ מלכים [השמטות], וז”ל אלו של ... הנוצרי ושלזה הישמעאלי שעמד אחריו אינן אלא לישר דרך למלך המשיח ולתקן את

העולם כולו לעבוד את ה' ביחד וכו', כיצד? כבר נתמלא העולם מדברי המשיח ומדברי תורה ומדברי מצוות, ופשטו דברים אלו באיים רחוקים וכו' וכשיעמוד המלך המשיח באמת וכו' מיד הם כולן חוזרין וכו' ע"כ. וע' נמי רמב"ן דרשת "תורת ה' תמימה" [ס' כתבי הרמב"ן ח"א עמ' קמ"ג ובתוך הדרשה], וז"ל אבל בני אדם ^{אוצר החכמה} יושבי הקצוות הרחוקות, שלא למדו תורה ולא ראו ישראל ואת מנהגם וכו' בהמות גמורות הם וכו' ע"כ. [וע' ספר הזכרון 'זכרונות' ח"ב עמ' פ"ג]. וביאורו ש'הזוהמא שלנו המיטב דעלמא'. ע' שבת [קמ"ו], עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו וכו' ע"כ. "וזרח משעיר למו וגו'" [וזאת הברכה ל"ג ב'], פירש"י שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה וכו' לבני ישמעאל וכו' ע"כ. והדגשת רש"י של בני עשו ובני ישמעאל [א.ה. ע' רמב"ן וגו"א על אתר] היא לאפוקי אומות יושבי הקצוות הרחוקות שלא פתח להן כלל, שאין להן שום שייכות עם תיקון העולם. ורק אותן שהיו בבית האבות, ותפסו מהאבות מלת 'משיח' בתוך שאר תפיסתן, שייכין לתיקון העולם. והרי בית האבות the cradle לתיקון העולם.

ומ"מ, מתוך ברית האמהות, נבדלו עשו וישמעאל לגמרי מבית האבות, ולאחר הבדלתן אין להן בו אפי' כנגיעת חוט השערה.

ובשנת תשל"ה הוסיף מרן זצוק"ל לבאר, שתפלת אברהם אבינו "לו ישמעאל יחיה לפניך" [לך לך י"ז י"ח], היתה שישמעאל יהיה שייך לתיקון העולם. "ולישמעאל שמעתוך" [כ'], פי' שנתקבל תפלתו. ותפלה זאת לא היתה רק עד לאחר שנתבשר א"א בלידת יצחק [שם פס' ט"ז]. ע' לקמן תשל"ה.

וכאן זכינו בענין הנורא של בני קטורה. הבני קטורה היו מבית אברהם, אבל לא היתה שם שרה אמנו להבדילים ממנו. שהלא "ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" היה לאחר שכבר מתה שרה אמנו, ואין כאן ברית אמהות. והוצרך א"א בעצמו להיות כ'אם', "וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי".

ומ"מ היה מקום שיהיו לבני קטורה אותה התפיסה בבית אברהם, שהיתה לבני ישמעאל ולבני עשו. וזה מז הנמנע. דהא איז מקום לשום תפיסה בברית

אבות במקום שאין ברית אמהות! והיינו "ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם", ופירש"י שם טומאה מסר להם ע"כ, דהיינו שלא תהיה לבני קטורה אפי' תפיסה של כלום בבית אברהם. [וע' ספר הזכרון הל' דעות ח'.]

וביאורו, 'והענין בוקע רקיעים', דע' פירש"י "אז הוחל לקרוא בשם ה'" [בראשית ד' כ"ו], לשון חולין לקרוא את שמות האדם ואת שמות העצבים בשמו של הקב"ה לעשותן אלילים ולקרותן אלהות ע"כ. וע' נמי ל' הרמב"ם ריש הל' עבודת כוכבים, בימי אנוש וכו', שמוכח מדבריו כפירש"י הנ"ל.

והיה מקום לבני קטורה לתפוס מבית א"א את השם שמים לע"ז, ח"ו. ותפיסה כזאת של השם שמים בכזב, לא פחות תפיסה מתפיסת בני ישמעאל ובני עשו של השם משיח בכזב! ועומק מה דפירש"י שם טומאה מסר להם, דהיינו כדי שלא תהיה לבני קטורה אפי' תפיסה של כלום בביתו, לימדם אברהם אבינו בעצמו להבני קטורה שמות של ע"ז! וע' פי' התורה לבעלי התוס' להריב"א, שם טומאה כלומר למדם לקרות לע"ז שלהם שם מטומאה וכו' ומתחילה היו קוראים אותם כשם הקב"ה כדכתיב אז הוחל לקרוא בשם ה' ע"כ.

"וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם", פי' [ואמר מרן זצוק"ל, 'ולא אבוש לפרש אוף גוייש'], "Far East". ובפר' בראשית [ד' ט"ז], "וישב בארץ נוד קדמת עדן", פירש"י בארץ שכל הגולים נדים שם ע"כ. והיינו הפקעה גמורה מביתו של א"א.

'ועניני אלו ההרחקות, הן דברי תורה הנוגעים לכל א' וא' בכל יום ובכל עת ובכל שעה'.

כח הרע אינו רק מזיק לכח הטוב, אלא נהנה ממילא ממנו, שהלא 'כשזה קם זה נופל' [פירש"י ריש פר' תולדות]. ומצינו כן בשני אופנים. "ראש [ר' צרויה] ועשר אל תתן לי הטריפני לחם חקי פז אשבע וכחשתי וגו' ופז אורש

וגנבתי וגו' " [משלי ל' ח']. והיינו אופנים שכח הרע נהנה מהנפילה שבא לאחר ה'זה קם' של כח הטוב. והכתוב קאי על היחיד. ויש הדגשה של התביעה כשהמדובר הרבים. "פן יפתה לבבכם וסרתם וגו'" [עקב י"א ט"ז], "וישמן ישרון ויבעט שמנת עבית כשית וגו'" [האזינו ל"ב ט"ו].

אבל האופן הכי גדול של הנאת כח הרע שבא לאחר ה'זה קם' של כח הטוב, הוא "יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם" [בהעלותך י"א כ'], ופירש"י אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו ע"כ. והיינו משום כשכח הרע קם ונהנה לאחר שהיה השראת השכינה, 'שנטעתי שכינתי ביניכם', הרי נהנה ביותר ולגמרי אחרת, שהרי נהנה בדרך ממילא מכח השראת השכינה! והרי התביעה גדולה, "יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם". [וע' פ"י פסח מא' ע"ו אות י"ד, ופ"י פורים ק"ר י"ח, וספר הזכרון 'זכרונות' ח"ב עמ' צ"ד].

והיה מקום שהמעלות או הכוחות של זכות אבות ואפי' של ברית אבות, וכפי ענין 'כשזה קם זה נופל', יתנו הנאה לכח הרע. ובמשך ימי העולם, בנפילתן של שונאי ישראל והקמתן של אוה"ע, היו אוה"ע נהנין מזכות אבות ואפי' מברית אבות, ח"ו. וזה מן הנמנע. והיינו עומק ההפקעה של בני ישמעאל ובני עשו מבית האבות. שברית האמהות שנתרבתה מהכתוב "וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם", אמהות מנין ת"ל את, לגמרי מפקעת האוה"ע מכל הטובתן של האבות.

"וישמע א-להים את נאקתם ויזכר א-להים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב" [שמות ב' כ"ד]. פי' שיצ"מ עם כל עניניה, מההתחלה עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם, היה בברית אבות, וברית אמהות נמי. והיינו שלא תהיה שום יניקה להצד שכנגד, מהגילוי של מלך מלכי המלכים.

הדילוג הוא ברגל א', וקפיצה בב' רגלים, ע' מתני' אהלות [פ"ח מ"ה ופי' משניות להרמב"ם, ופי' הגר"א שה"ש ב' ה', וע"ע פי' מטיב שיר לשה"ש להנצי"ב]. "מדלג על ההרים" בזכות אבות. פי' עצם הגילוי. והיינו ברגל א'.

אבל "מקפץ על הגבעות" בזכות אמהות, היינו עם שתי רגלים, ולא רק עצם הדבר, אלא ההרחקה וההפקעה של הצד שכנגד. שלא ישמע הצד שכנגד ה"קול דודי דופק", וה"קול דודי הנה זה בא", ולא תהיה לה אף פעם ובשום מקום, שום יניקה או הנאה ממנו.

"קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים, מדלג על ההרים בזכות אבות, מקפץ על הגבעות, בזכות אמהות" !

ליל שבת קודש - שביעי של פסח

אוצר החכמה

מג) הערות

א) ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת [תפלת שחרית של שבת]. וקשה, דהלא שמירת שבת אינה כתובה בשני הלוחות, ורק בא' מהם.

ועוד, שאר הדברות נמי כתובות בלוחות, ולמה נתיחדה מה שכתוב בהם שמירת שבת יותר משאר הדברות?

וביאורו, והגם שאינו קרוב לפשט, מ"מ בענינו נכון, ע"פ דברינו שבת חוה"מ תשל"ג שקרבן מוסף של שבת הוא המוסף היחידי שאין בו קרבן חטאת [והיה רגיל מרן זצוק"ל לבאר יסוד זה ע"פ דברי השבלי לקט מוכאים בב"י או"ח סי' רפ"ו ד"ה ובאשכנז וז"ל תכנת, ל' סדור וכו', בכל הקרבנות כתיב ושעיר לכפר ובקרבן של שבת לא כתיב שעיר, לכך סדרו לאמר רצית קרבנותיה וכו' ע"כ], שבתורה השבת מושרש בלי חטא, שהאדם חטא לפני השבת, ומ"מ בפר' בראשית חטא האדם לא נזכר עד לאחר השבת.

והלוחות הראשונות הן בציור של בלי חטא. "אני אמרתי א-להים אתם ובני עליון כלכם" [תהלים פ"ב ו'], ופירש"י מלאכים, כשנתתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין מלאך המות שולט עוד בכם ע"כ.

ע' פ"י יוה"כ מא' ל"ג אות ה'.